

KSIĘGA STAROŻYTNOŚCI BIBLIJNYCH¹
(LIBER ANTIQUITATUM BIBLICARUM)

XX

1. W owym czasie Bóg zawarł swoje przymierze z Jozuem, synem Nawe, który pozostał przy życiu spośród mężów badających ziemię, bo na resztę padł los, że ziemi tej nie zobaczą, ponieważ źle o niej mówili i dlatego owe pokolenie zmarło.
2. Wówczas Bóg rzekł do Jozuego, syna Nawe: Czemu smucisz się, a zarazem masz próżną nadzieję, że Mojżesz wciąż żyje? Cierpisz zbyt mocno, Mojżesz umarł. Przywdziej szaty jego mądrości, załóż je na siebie, przepasz swoje biodra pasem jego umiejętności, nastąpi w tobie zmiana i będziesz innym człowiekiem. Czyż to nie o tobie powiedziałem słudze memu Mojżeszowi w słowach: On po tobie poprowadzi mój lud i w jego ręce wydam królów Amoryckich?
3. Jozue przywdział szaty mądrości i założył je na siebie, i przepasał swoje biodra pasem umiejętności. A stało się, że kiedy tak się ubierał, rozpałił się jego umysł, duch jego został poruszony i rzekł do ludu: Oto pierwsze pokolenie pomarło na pustyni, bo sprzeciwili się swojemu Bogu. A oto teraz wy, wszyscy przywódcy, wiedźcie, że jeśli wyruszyście postępując drogami Boga waszego, [On] pokieruje waszymi ścieżkami.
4. Ale jeśli nie posłuchacie Jego głosu i będziecie podobni do waszych ojców, dokonania wasze przepadną, wy sami zniszczycie i wasze imię zostanie usunięte z ziemi. Co się stanie wówczas ze słowami, które Bóg wyrzekł do waszych ojców? Albowiem choćby

¹ Opublikowany tekst LAB I–VIII obejmuje wydarzenia zapisane w Księdze Rodzaju. Tłumaczenia dokonano na podstawie D.J. HARRINGTON, J. CAZEAUX, C. PERROT, P.-M. BOGAERT, *Pseudo-Philo. Les Antiquités Biblique*, Sources Chrétiennes s. 229-230, t. 1–2, Paris 1976. Brzmienie imion i nazw własnych według tekstu oryginału. W nawiasach [] tekst tłumacza.

pogańskie narody powiedziały: „Pewnie Bóg od nich odstąpił, bo nie uwolnił swojego ludu”, rozeznając wszakże, że nie wybrał Bóg sobie innych ludów, dla których czyniłby wielkie znaki, to wówczas pojmą, że Wszechmocny nie ma względu na osobę, lecz ponieważ zgrzeszyliście pychą, dlatego Bóg odsunął od was swoją moc i poddał was w niewolę. A teraz, powstając, ukorzcie wasze serca, byście mogli postępować drogami waszego Pana, a poprowadzi was.

5. Rzekli do niego: Oto my dzisiaj wiemy, o czym za dni Mojżesza prorokowali Eldat i Modat, mówiąc: Po odejściu Mojżesza jego przewodnictwo dostanie się Jozuemu synowi Nawe. I nie uniósł się Mojżesz zazdrością, ale ucieszył się na wieść o tym. Dlatego wszyscy uwierzyli, że ty masz nad nimi sprawować kierownictwo i ty im w pokoju rozdzielisz ziemię. A teraz nawet w obliczu walki postępuj mężnie i bądź mocny, ponieważ ty sam sprawować będziesz rządy w Izraelu.
6. Słyszając to, Jozue postanowił wysłać wywiadowców do Jerycha. Wezwał Ceneza i jego brata Seeniamiana, dwóch synów Kalefa i rzekł do nich: Ja i wasz ojciec zostaliśmy wysłani przez Mojżesza na pustyni i poszliśmy wraz z innymi dziesięcioma mężami. Wracając, tamci źle mówili o ziemi i uczynili chwiejnym serce ludu, przepadli oni sami i lud razem z nimi. Jedyne ja i wasz ojciec wypełniliśmy słowo Pana i oto dzisiaj żyjemy. A teraz pošlę was, byście przyjrzeni się krainie Jerycha. Idźcie w ślady ojca waszego, a będziecie żyć i wy.
7. Wyruszyli w drogę i obejrzeni miasto. A gdy zdali relację [z wyprawy], lud wyruszył, miasto zdobył i spalił je ogniem.
8. Po śmierci Mojżesza manna przestała spadać [z nieba] synom Izraela, a wówczas zaczęli spożywać owoce ziemi. A oto trzy dary udzielone przez Boga swojemu ludowi ze względu na trzy osoby, to znaczy: studnię wody z Mara ze względu na Miriam, słup obłoku ze względu na Aarona i mannę ze względu na Mojżesza. Życie ich dobiegło końca i trzy owe dary zostały odebrane Izraelitom.
9. Lud zaś i Jozue walczyli z Amorytami; zwycięskie walki nad nieprzyjaciółmi toczyły się przez wszystkie dni życia Jozuego,

zniszczono zatem trzydziestu dziewięciu królów, którzy zamieszkiwali ziemię. Jozue podzielił losem ziemię ludowi, każdemu pokoleniu według losu, tak jak to mu zostało polecane. 10. Wtedy przystąpił do niego Kaleph i powiedział: Wiesz, że nas obu wybranych losem posłał Mojżesz wraz z wywiadowcami, a ponieważ my wypełniliśmy słowo Pana, oto my jeszcze żyjemy. A teraz, jeśli się to wydaje słuszne w twoich oczach, niech memu synowi Cenezowi przypadnie w udziale terytorium trzech wież. Pobłogosławił go Jozue i uczynił tak.

XXI

1. Gdy Jozue się zestarzał i był w podeszłym wieku, rzekł Bóg do niego: Oto starzejesz się i jesteś w podeszłym wieku, a ziemi zostało jeszcze bardzo dużo i nie ma nikogo, kto by ją porozdzielał. Po twym odejściu lud ten zmiesza się z mieszkańcami ziemi i pójdą zwiedzeni za bogami obcymi. Wtedy ich opuszczę, jak o tym zaświadczyłem w mowie mojej do Mojżesza. Ale ty zaświadczy przeciwko nim, zanim umrzesz.
2. Rzekł Jozue: Ty wiesz przed wszystkimi, Panie, co się dzieje we wnętrzu morza, nim się wzburzy, znasz ciała niebieskie i policzyłeś gwiazdy, Ty zsyłasz deszcz na ziemię i znasz wszystkie pokolenia zanim się narodzą. Teraz więc, Panie, udziel swojemu ludowi serce mądre i rozum prawy, a gdy dasz dziedzictwo twemu te rozporządzenia, nie będą może grzeszyć wobec Ciebie, a Ty na nich więcej już się nie zagniewasz.
3. Czyż to nie te słowa wypowiedziałem Panie przed Twoim obliczem, kiedy Achiras dokonał kradzieży spośród rzeczy obłożonych klątwą, a lud na Twych oczach został wydany wrogowi, ja zaś przed obliczem Twoim powiedziałem: Czyż nie byłoby nam lepiej, Panie, gdybyśmy zginęli w Morzu Czerwonym, gdzie potopiłeś naszych nieprzyjaciół, albo gdybyśmy pomarli na pustyni jak nasi ojcowie, niż żebyśmy mieli być wydani w ręce Amorytów na zupełne wyniszczenie?

4. A jednak Twoje słowo jest pośród nas. Nic nam się złego nie stanie, bo nawet jeśli nasz koniec jest zwrócony ku śmierci, Ty jednak żyjesz, który jesteś od zawsze i trwasz na wieki. A człowiek, jeśli nie może odkryć powodu, dla którego Bóg przedkłada jedno pokolenie nad drugie, mówi wtedy: Bóg niszczy lud, który sobie wybrał. Oto my będziemy w otchłani, Ty jednak uczynisz swoje słowo żywym. A teraz niech Twoje wielkie miłosierdzie okaże cierpliwość nad ludem Twoim, a Tve dziedzictwo niech wybierze męża, ponieważ on i jego potomstwo będą rządzić nad Twoim ludem.
5. Czyż nie ze względu na niego nasz ojciec Jakub powiedział: Nie zostanie zabrany książę z pokolenia Judy ani wódz spośród jego potomstwa. A teraz potwierdź wcześniej zapowiedziane słowa, by narody ziemi i ludy świata poznały, że Ty trwasz na wieki.
6. I dodał: O Panie, oto nadejdą dni i dom Izraela upodobni się do znoszącej jajka gołębiczy: umieszcza swe pisklęta w gnieździe, nie zostawia ich, ani o nich nie zapomina. Tak i oni, odwrócą się od swoich czynów i będą oczekiwać zbawienia, które od nich wyjdzie.
7. I zeszedł Jozue do Galgala, zbudował ołtarz z potężnych kamieni, nie obrobionych żelazem, tak jak nakazał Mojżesz. Ustawił wielkie kamienie na górze Gebal, pobielił je i wypisał na nich słowa Prawa bardzo wyraźnie. I zgromadził razem cały lud i czytał na głos wszystkie słowa Prawa.
8. Schodząc wraz z nimi, złożył na ołtarzu ofiary biesiadne, a wszyscy z wielkim zaangażowaniem śpiewali hymny. I wzięli z przybytku arkę przymierza Pana, [chwaląc Go] bębniem i tańcem, na lutniach i cytrach, na harfach i wszelkich dźwięcznych instrumentach.
9. Kapłani i lewici szli przed arką, śpiewając z radością psalmy, i postawili arkę przed ołtarzem. I złożyli ofiary biesiadne bardzo liczne, a cały dom Izraela jednomyślnie śpiewał psalmy potężnym głosem, i mówili: Oto Pan wypełnił to, co zapowiedział naszym ojcom w słowach: Waszemu potomstwu dam ziemię do zamieszkania, ziemię opływającą w mleko i miód. I oto wprowadził nas do ziemi naszych nieprzyjaciół, a ich – wobec nas złamanych na duchu – wydał [na zatracenie]. To jest Bóg, który przekazał naszym ojcom

w głębi duszy takie słowa: Oto Pan uczynił wszystko, co do nas wypowiedział i teraz prawdziwie poznaliśmy, że Bóg potwierdził każde słowo swojego Prawa, które wypowiedział do nas na Horebie. A jeśli serce nasze będzie strzegło Jego dróg, nam będzie dobrze i naszym synom po nas. Pobłogosławił im Jozue i rzekł: Dałby Pan, żeby trwało w nim wasze serce przez wszystkie dni i byście nie odstępili od Jego imienia, niech trwa Jego przymierze z wami, nie zerwujcie go; niech Bóg zbuduje pośród was swoje mieszkanie, tak jak powiedział, kiedy was wysłał na swoje dziedzictwo z radością i wesołością.

XXII

1. A stało się później, że Jozue i cały Izrael usłyszeli, że synowie Rubena i synowie Gada, i połowa pokolenia Manassesesa, którzy mieszkali nad Jordanem, zbudowali tam ołtarz i składali na nim ofiary, i uczynili sobie kapłanów w [swoim] sanktuarium. Cały lud ogarnął wielki niepokój i przybyli do nich do Sylonu.
2. Rzekł do nich Jozue z całą starszyzną: Co to za postęпки dokonały się wśród was, kiedy my nie mieszkamy jeszcze w naszej ziemi? Czyż to nie są te słowa, które wypowiedział do was Mojżesz na pustyni, mówiąc: Patrzcie, byście wchodząc do waszej ziemi nie przekreślili waszych [dotychczasowych] dokonań i nie dali na ztratę całego tego ludu. A teraz dlaczego nieprzyjaciele nasi wzrosli w siłę, jak nie dlatego, że zagubiliście wasze drogi i uczyniliście całe to zamieszanie? I dlatego zebrani przeciw nam pokonają nas.
3. Rzekli synowie Rubena, synowie Gada i połowa pokolenia Manassesesa do Jozuego i do całego ludu izraelskiego: Oto Bóg dał teraz ludziom owoc ich łona, oświecił ich, żeby widzieli w ciemnościach, ponieważ sam wie, co jest ukryte w otchłaniach, a światło istnieje w Nim. Wie teraz Pan Bóg naszych ojców, czy ktoś spośród nas albo my sami uczyniliśmy tę rzecz w sposób nieprawy, czy też nie raczej ze względu na nasze potomstwo, aby ich serce nie odstąpiło

od Pana Boga naszego i by nie mówili do nas: Oto teraz nasi bracia, którzy mieszkają za Jordanem, mają ołtarz i składają na nim ofiary, my zaś na tym miejscu, nie mając ołtarza, odstępujemy od Pana Boga naszego, bo oddalił się Bóg nasz od naszych dróg, byśmy Mu nie służyli.

4. Rozmawiając o tym, powiedzieliśmy do siebie nawzajem: Zbudujmy sobie ołtarz, by ogarnął ich zapal do szukania Pana. Faktycznie, niektórzy z nas tu stojących, dokonaliśmy tego. Wiedząc zaś, że jesteśmy waszymi braćmi i stajemy tu przed wami niewinni, uczynicie zatem to, co podoba się Panu.
5. Rzekł Jozue: Czyż Pan nasz i Król nie jest silniejszy i bardziej skuteczny niż tysiące ofiar? Dlaczego więc nie nauczyliście waszych synów słów Pana, które usłyszeliście od nas? Bo gdyby synowie wasi trwali na rozważaniu Prawa Pańskiego, nie zostaliby wprowadzeni w błąd, [postępując] za własnoręcznie zrobionym ołtarzem. Albo nie wiecie, że gdy Mojżesz wstępując na górę, by otrzymać tablice [przymierza], pozostawił na krótki czas lud na pustyni, wtedy naraz zostali zwiedzeni i uczynili sobie bożki? I gdyby na straży waszych ojców nie stało miłosierdzie Boże, wszystkie wasze zgromadzenia byłyby wydane na pośmiewisko i rozprowadano by wszystkie grzechy ludu z powodu waszej głupoty.
6. Dlatego teraz idźcie i zburzcie ołtarz, który sobie zbudowaliście, nauczcie Prawa waszych synów, aby rozważali je w dzień i w nocy, aby Pan stał się dla nich przez wszystkie dni ich życia świadectwem i sędzią. Będzie Bóg świadkiem i sędzią pomiędzy mną i wami, i pomiędzy moim sercem i sercem waszym, że jeśli dopuściliście się tej rzeczy podstępnie, będziecie pomszczeni, bo chcieliście wyniszczyć waszych braci. Ale jeśli uczyniliście to z niewiedzy – jak mówicie – ze względu na synów waszych, Bóg okaże wam miłosierdzie. A cały lud odpowiedział: Amen, amen.
7. I złożył za nich Jozue wraz z całym ludem izraelskim tysiąc baranów na ofiarę przebłagalną, i modlili się za nich, i rozesłał ich w pokoju. Poszli i zniszczyli ołtarz, płacząc i poszcząc, oni sami i ich synowie, i modlili się, mówiąc: Boże naszych ojców, przenikający

serca wszystkich ludzi, Ty wiesz, że drogi naszego życia nie potoczyły się w sposób nieprawy przed Twoim obliczem i nie odstąpiliśmy od dróg Twoich, ale wszyscy służyliśmy Tobie, ponieważ jesteśmy dziełem rąk Twoich. A teraz wspomnij miłosiernie na Twe przymierze zawarte z synami Twoich sług.

8. Potem Jozue udał się do Galgala, wziął Przybytek Pański i Arkę Przymierza, i wszystkie jego naczynia i zaniósł do Sylo i złożył tam urim i tummim. Wówczas Eleazar, kapłan usługujący ołtarzowi, pouczał wszystkich z ludu, którzy przychodzili i pytali Pana za pomocą urim, ponieważ w ten sposób pojawiała się wyjaśnienie. A na nowym ołtarzu, który był w Galgala, Jozue polecił składać synom Izraela corocznie ofiary całopalne [i dzieje się tak] aż do dnia dzisiejszego.
9. Dopóki bowiem nie wybudowano domu dla Pana w Jeruzalem, by składać ofiary na nowym ołtarzu, tak długo nie wzbraniano ludowi składania ofiar na tym [ołtarzu], bo w Sylo udzielano wszystkich wyjaśnień przez urim i tummim. I póki Salomon nie wprowadził arki do świątyni Pańskiej, składano ofiary na tamtym aż do owego dnia. Eleazar zaś, syn kapłana Aarona, pełnił służbę w Sylo.

XXIII

1. Jozue zaś, syn Nawe, pełen mocy, przygotował lud i porozdzielał im ziemię. A chociaż wciąż nieprzyjaciele Izraela przebywali na ziemi, nadeszły dni śmierci Jozuego. Posłał, aby wezwać całego Izraela z całej ich ziemi, razem z ich żonami i dziećmi, i rzekł do nich: Zbierzcie się wobec arki Przymierza Pana w Sylo, a zawrę z wami przymierze, zanim umrę.
2. A gdy wszyscy się zgromadzili szesnastego dnia trzeciego miesiąca przed obliczem Pana w Sylo, razem ze swoimi żonami i dziećmi, rzekł do nich Jozue: Słuchaj Izraelu: Oto ja zawieram z wami przymierze [oparte] na tym Prawie, które przekazał Pan naszym ojcom na Horebie. Dlatego zostańcie tu przez tę noc i zobaczcie, co Bóg ma mi dla was do powiedzenia.

3. I gdy lud oczekiwał na to owej nocy, ukazał się Pan Jozuemu w widzeniu i rzekł mu: Według tych słów będę przemawiał do ludu tego.
4. Jozue powstał rano i zebrał cały lud, i rzekł do niego: To mówi Pan: Jedna była skała, skąd wydobyłem waszego ojca. Rozcięcie owej skały spowodowało wydanie na świat dwóch mężów o imionach Abraham i Nachor, a z ociosania tego miejsca narodziły się dwie kobiety o imionach Sara i Melcha. I zamieszkali razem po drugiej stronie rzeki. Abraham wziął za żonę Sarę, a Nachor Melchę.
5. A kiedy mieszkańcy ziemi – każdy jeden – dali się zwieść, postępując za własnymi urojeniami, Abraham uwierzył Mi i nie został zwiedziony. I wyrwałem go z płomienia, wziąłem go i poprowadziłem do całej ziemi Kanaanu, i rzekłem do niego w widzeniu: Dam tę ziemię twemu potomstwu. On zaś rzekł do Mnie: Oto teraz dałeś mi żonę, a jest bezpłodna. W jaki sposób mam mieć potomstwo z mojej zamkniętej skały? Powiedziałem wtedy do niego: Weź dla Mnie trzyletnią jałowicę, trzyletnią kozę i trzyletniego barana oraz synogarlicę i gołębicę. I wziął je, jak mu rozkazałem. Ja zaś zesłałem na niego sen i sprawiłem, że ogarnął go lęk, i doświadczyłem go ogniem oczyszczającym uczynki popełniających nieprawość względem Mnie, i ukazałem mu gorejącą pochodnię, którą będą oświeceni sprawiedliwi, którzy Mi uwierzyli.
6. I rzekłem do niego: To będzie na świadectwo między Mną i tobą, ponieważ z zamkniętego [łona] dam ci potomstwo. I przyrównam Cię do gołębiczy, bo wybrałeś dla Mnie miasto, które zaczęli budować twoi synowie przed moim obliczem. Synogarlicę zaś przyrównam do proroków, którzy się z ciebie narodzą, barana przyrównam do mędrców, którzy się z ciebie narodzą, a będą oświeślać [drogę] dla twoich synów. Jałowicę zaś przyrównam do bardzo liczego ludu, który się rozrósł dzięki tobie; kozę przyrównam do niewiast, których łona otworzę, i będą rodziły. I sami prorocy, i ta noc będą na świadectwo pomiędzy nami, że nie przekroczę moich słów.
7. I dałem mu Izaaka, i utworzyłem go w łonie tej, która go porodziła, i poleciłem jej, żeby szybciej formując [jego ciało], zwróciła Mi go w siódmym miesiącu. I dlatego syn każdej kobiety, która porodziła

w siódmym miesiącu będzie żył, ponieważ wezwałem nad nim mojej chwały i ukazałem nowy świat.

8. Izaakowi zaś dałem Jakuba i Ezawa. Ezawowi dałem w dziedzictwo ziemię Seir, Jakub zaś i jego synowie zstąpili do Egiptu. I upokorzyli Egipcjanie waszych ojców, jak dobrze wiecie, i wspomniałem na waszych ojców, i posłałem Mojżesza, przyjaciela mojego, i uwolniłem ich stamtąd, a nieprzyjaciół ich zniszczyłem.
9. Wywiodłem ich wyciągniętą ręką i przeprowadziłem przez Morze Czerwone, i obłok rozścieliłem pod ich stopami, i wyprowadziłem ich przez otchłań. I przywiodłem ich do podnóża góry Synaj, i nachyliłem niebios i zstąpiłem, sprawiłem, że płomień ognia zakrzepł i wstrzymały się odmęty otchłani, zahamowałem bieg gwiazd, ściśzyłem huk gromów, zgasilem wichry, podniosłem głos na chmury i stanęły jak wryte, zawiesiłem działanie niebieskich żywiołów, by nie zniszczyć mego przymierza, bo wszystko poruszało się, gdy zstępowałem i było ożywione w czasie mego przyjścia. I nie pozwoliłem rozproszyć się ludowi mojemu, ale dałem mu moje prawo i oświeciłem ich, aby – wypełniając je – żyli, stali się długowieczni i nie pomarli.
10. Wprowadziłem was do tej ziemi i dałem wam winnice. Zamieszkujeć miasta, których nie wybudowaliście. I wypełniłem moje przymierze, które zawarłem z waszymi ojcami.
11. A teraz, jeśli posłuchacie waszych ojców, przychylę serca mego ku wam na wieki, okryję was moim cieniem i nieprzyjaciele wasi już więcej was nie pokonają. I będzie ziemia wasza rozślawniona na cały świat, a wasze pokolenie wybrane pośród ludów mówiących: Oto lud wierny, bo uwierzyli Panu, dlatego Pan ich wyzwolił i ich utwierdził. I dlatego utwierdzając, zasadzę was niczym drogocenną winnicę, pokieruję wami jak trzodą najmilszą, i rozkażę deszczowi i rosie, by was nasycaly podczas waszego życia.
12. A na koniec każdego spośród was wszystkich czeka was i potomstwo wasze udział w życiu wiecznym, i przyjmę wasze dusze i złożę je w pokoju, póki się nie wypełni czas doczesności. Oddam was waszym ojcom, a waszych ojców wam, i poznają oni poprzez was,

że nie na darmo was wybrałem. To są słowa, które Pan wypowiedział do mnie tej nocy.

13. A cały lud odpowiedział: Pan jest naszym Bogiem i jemu same-
mu będziemy służyć. I wyprawili owego dnia ucztę i odnowienie
[Przymierza], świętując przez dwadzieścia osiem dni.

Tłumaczenie: ks. Jakub Korczak